

Aleksandra Vlatković

Muzejsko-memorijalni centar Dražen Petrović
Zagreb
Hrvatska
avlatkov@yahoo.co.uk

Primljeno: 11. ožujka 2009.

Prihvaćeno: 18. ožujka 2009.

Irena Kolbas

Etnografski muzej
Zagreb
Hrvatska
ikolbas@emz.hr

Izveštaj o radu na Tezaurusu etnografskih muzejskih predmeta za 2008. godinu

Nadzor nazivlja ima vrlo važnu ulogu pri dokumentiranju muzejske građe radi što kvalitetnijeg pretraživanja te se u tu svrhu tezaurus nameće kao kvalitetno pomagalo. Uz nadzor, on osigurava i dosljedno korištenje naziva pri obradi i pretraživanju. Za izradu tezaurusa ključna je norma *HRN ISO 2788:1999 Dokumentacija – Smjernice za izradu i razvoj jednojezičnih tezaurusa*. Na toj se normi temelji i *Tezaurus etnografskih muzejskih predmeta* koji je u izradi.

Pri izradi tezaurusa koriste se terminološke tablice za nadzor nazivlja računalnog programa za dokumentaciju muzejske građe M++. U suradnji s tvrtkom Link 2 aktivirane su određene funkcionalnosti unutar terminoloških tablica koje su se već nalazile u programu, ali se nisu koristile. Omogućeno je uspostavljanje veze među srodnim pojmovima, doručeno je sučelje terminološke tablice kako bi se olakšala manipulacija i rad unutar same tablice. Na novom sučelju omogućen je istovremeni prikaz hijerarhije i uređivanje nazivlja unutar tablice, te prikaz svih podataka vezanih uz jedan naziv – nadređene pojmove, uže pojmove, deskriptore ili nedeskriptore, srodne pojmove, reference, bilješke, definicije, napomene te podatke o odgovornosti.

Godine 2008. nastavlja se s radom na *Tezaurusu etnografskih muzejskih predmeta*, i to na području gospodarstva jer nam je namjera prvo završiti tu klasu za cijelu Hrvatsku. Sakupljeno je nazivlje iz većine muzeja sjeverozapadne Hrvatske i Slavonije, a svoje su nazivlje poslali i mnogi muzeji iz drugih dijelova Hrvatske, koje se također obrađuje.

Tijekom godine uvrštavali su se pojmovi u hijerarhije, razrješavali nejasni pojmovi, srodni i preporučeni pojmovi, odnosno određivali deskriptori i nedeskriptori, sredi-vale definicije, sakupljali sinonimi, rješavale dvojbe i drugo.

U tu smo svrhu više puta konzultirale kolege iz raznih muzeja radi pojašnjenja poj-mova, definicija i lokalnog nazivlja. Neki su muzeji vodili nazive etnografskih pred-meta samo pod književnim nazivima pa smo morale istraživati koje je zapravo lokal-no nazivlje jer nam je, kao etnologima, bitno sakupiti sve lokalno nazivlje kako bi te-zaurus mogao pokazati i silno leksičko bogatstvo nazivlja. U klasi gospodarstva, oso-bito u obrtima u panonskom području Hrvatske, ima jako puno germanizama s ve-ćim ili manjim razlikama u nazivu. Stoga moramo odlučiti kako razvrstati sve te lo-kalne varijante i da li uvrstiti baš sve nazive, pa i one koji se javljaju samo jednom kao varijanta nekog naziva.

Sakupljeno je brojno nazivlje ne samo iz etnografskih muzeja i zbirki, već i iz grad-skih muzeja, zavičajnih muzeja i drugih muzejskih zbirki. Pritom smo se susretale s nazivima koji ne pripadaju u etnografski tezaurus, ali bi se mogli u nj uključiti: prim-jer je za takve dvojbe Muzej prehrane Podravka. Taj muzej ima u fundusu etno-grafske predmete, ali i brojne predmete koji su dio industrijske proizvodnje Podrave-ke. Dvojbeno je do koje razine alati i sprave iz industrijske proizvodnje ulaze u fond etnografskog tezaurusa. Jasno je da stroj za mljevenje mesa u kućanstvu, tzv. *flajšma-šina*, pripada u naš Tezaurus, ali stroj za mljevenje mesa u industriji vjerojatno ne. Inkubator za piliće također vjerojatno ne ulazi u naš Tezaurus, a zacijelo mu ne pri-pada ni *etiketirka* za stavljanje etiketa na staklenke marmelade, kao ni *zatvaračica za mesne juhe* ili *briketirka za jušnu masu* (tako se rade svjetski poznate Podravkine juhe u kocki). No mnogi su predmeti dvojbeni: npr., *sprava za rezanje duhana*: ako nema-mo sliku predmeta, ne znamo je li to neki stroj (po imenu čini se da nije) ili je pred-met koji se rabio na selu kod proizvodnje duhana. Načelno, smatramo da je bolje te-zaurusom obuhvatiti nego li izostaviti dvojbene predmete. Uostalom, on će se stalno doradivati i upotpunjavati, kao i bilo koji drugi rječnik, a posao na izradi rječnika ni-kad se ne može smatrati dovršenim. Jezik živi i mijenja se pa te promjene trebaju biti vidljive i u ovom Tezaurusu.

Konzultirana je i brojna literatura: ponajprije rječnici hrvatskog jezika, zatim rječ-nici stranih riječi, rječnik sinonima i razna druga literatura, npr., mnoge dijalektal-ne književne zbirke imaju i rječnike mjesnih govora gdje smo nalazile pojašnjenja ne-kih naziva predmeta, u nekim smo publikacijama našle i ilustracije predmeta, npr., u pretisku priručnika *Šta je šta* Velikanovića i Andrića iz 1938., koji će nam biti od ko-risti i u drugim klasama. Taj je rječnik, s obzirom na vrijeme kad je sastavljan, ko-ristan i za urbano etnografsko nazivlje. Korišteni su i izvori nazivlja i definicija s ra-znih mrežnih stranica.

U dosadašnjem radu obrađeno je ukupno 1.255 naziva. Od toga je 814 naziva razvr-stano u pet klasa unutar Tezaurusa (*Alati, oruđe i oprema (gospodarstvo); Arhitektura; Mjerne naprave i posude; Spremnice; Transportna sredstva*), odnosno dvadeset i dvije pot-klase/skupine. Od ukupnog broja 441 naziv sadrži definiciju, ali se trenutno nalazi u

skupini “nerazvrstani nazivi”. Navedeni nazivi su “nazivi kandidati” koji su pripremljeni za nastavak izrade Tezaurusa. U toj skupini velik broj naziva potrebno je detaljnije definirati uz pomoć kustosa i literature. Dio naziva koji je uvršten u ovu skupinu je definiran, ali tek djelomično ulazi u klasu *Alati, oruđe i oprema (gospodarstvo)*. U nastavku izrade Tezaurusa uvrstit će se u odgovarajuću skupinu ili klasu i odnosom srodnosti povezati s pojmovima iste razine (ili skupinama). Pojmovi poput kotla, peke, *lopara*, korita, *načvi*, ribeža, stupe te brojni drugi pripadaju skupini (radnog naziva) *Oruđe i oprema za pripremanje i konzumiranje hrane i pića* koja će postati dio određene klase te biti razrađena na nekoliko podskupina.

Tijekom 2009. planira se implementacija dosad napravljenog Tezaurusa jer nema razloga ne koristiti već napravljeni tezaursni fond koji će se ionako više godina graditi i dograđivati.